

Οι Κοινότητες μάθησης στο σχολείο και η αξιολόγηση ομοτέχνων ως συνεργατική πρακτική

Η «αξιολόγηση ομοτέχνων» στην «κοινότητα μάθησης»

Θεμελιώδης παραδοχή της λειτουργίας μιας σχολικής μονάδας ως Οργανισμού και Κοινότητας Μάθησης (ΟΚΜ) είναι ότι η ίδια η σχολική κοινότητα είναι σε θέση να μαθαίνει διαρκώς σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο και να βελτιώνει τις ατομικές και συλλογικές της ικανότητες μέσα από σχέσεις και δράσεις διαμοιρασμού, συνεργασίας, αμοιβαιότητας και εμπιστοσύνης και κυρίως με την πλήρη αξιοποίηση του γνωστικού κεφαλαίου του ανθρώπινου δυναμικού της. Η «αξιολόγηση ομοτέχνων» αποτελεί ουσιώδη συνεργατική πρακτική και διαδικασία εκμάθησης των ίδιων των εκπαιδευτικών. Πρόκειται κατά βάση για μορφή αμοιβαίας μετασχηματιστικής μάθησης μεταξύ επαγγελματιών, η οποία πραγματοποιείται στοχευμένα και οργανωμένα σε υψηλό επίπεδο, προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες συνθήκες του εκπαιδευτικού έργου και στις ιδιαίτερες ικανότητες των εκπαιδευτικών.

Σκοπός της «αξιολόγησης ομοτέχνων» είναι η ανάπτυξη μορφών και δεσμών συλλογικότητας, συνεργασίας και εμπιστοσύνης για την βελτίωση των εκπαιδευτικών πρακτικών, την ενίσχυση της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών και τον μετασχηματισμό του σχολείου σε οργανισμό και κοινότητα μάθησης. Ειδικότερα, η εφαρμογή της «αξιολόγησης ομοτέχνων» στο σχολείο επιδιώκει:

- να υποστηρίξει τους εκπαιδευτικούς στη διαρκή βελτίωση του εκπαιδευτικού τους έργου,
- να ενθαρρύνει στην πράξη την αξιοποίηση της εμπειρίας και του γνωστικού κεφαλαίου των εκπαιδευτικών,
- να εμπνεύσει αυτοπεποίθηση στους εκπαιδευτικούς όσον αφορά την διδακτική και παιδαγωγική ειδημοσύνη,
- να εμβαθύνει τους δεσμούς αμοιβαιότητας, συνεργασίας και εμπιστοσύνης μεταξύ συναδέλφων και δέσμευση απέναντι στους στόχους της σχολικής μονάδας,
- να υποστηρίξει ενεργά τους εκπαιδευτικούς στην αξιολόγηση του έργου τους και στην ανάπτυξη ενός ισχυρού επιστημονικού portfolio,
- να συμβάλλει με τρόπο ουσιαστικό στη βελτίωση των ικανοτήτων και στη διαρκή επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Μερικά βασικά ερωτήματα

1. Γιατί να συνεργαστώ;

Ένα σχολείο που επιχειρεί να λειτουργήσει με γνώμονα τη διαρκή ανάπτυξη όλων των μελών του και την προοδευτική σταθερή βελτίωση του εκπαιδευτικού του έργου, δε μπορεί παρά να λειτουργεί ως κοινότητα με ισχυρά στοιχεία συνεργασίας, αμοιβαιότητας και συνανάπτυξης. Η συνεργασία:

- ευνοεί την ανάπτυξη εμπιστοσύνης μεταξύ επαγγελματιών και την εμπέδωση μιας κουλτούρας συλλογικότητας στη σχολική κοινότητα

- συμβάλλει καθοριστικά στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μέσα από συνεργατικές πρακτικές διέπεται από τη βασική παραδοχή ότι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί διαθέτουν κρίσιμη επιστημοσύνη και εμπειρογνωμοσύνη που είναι σημαντικό να βρίσκονται σε συνεχή διάδραση και αλληλεπίδραση με αυτές των συναδέλφων τους. Η επαγγελματική ανάπτυξη είναι συνυφασμένη με τη σχολική πραγματικότητα και την καθημερινότητα του εκπαιδευτικού στο σχολείο.

2. Με ποιους μπορώ να συνεργαστώ;

Υπό τις κατάλληλες συνθήκες και με τη σωστή προετοιμασία, ένας εκπαιδευτικός μπορεί να συνεργαστεί με οποιονδήποτε από τους συναδέλφους του κρίνει ανάλογα με τις ανάγκες του, τους στόχους που έχει θέσει και το πεδίο εντός του οποίου επιθυμεί να αναπτύξει συνεργασία. Ωστόσο, είναι σύνηθες οι συνεργασίες να γίνονται σε επίπεδο εκπαιδευτικών ειδικοτήτων (ειδικά στη Β/θμια) ή εκπαιδευτικών που έχουν αναλάβει διαφορετικά τμήματα της ίδιας τάξης (ειδικά στην Α/θμια). Συνεργασίες μπορούν επίσης να γίνουν μεταξύ εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων που διδάσκουν στο ίδιο τμήμα, στην περίπτωση που έχουν επιλέξει π.χ. να υλοποιήσουν μαζί ένα διαθεματικό πρόγραμμα ή να συνεργαστούν σε σχέση με κάποιο ζήτημα παιδαγωγικής φύσεως.

3. Σε τι συνίσταται και γιατί είναι σημαντική η αξιολόγηση ομοτέχνων;

Η συνεργασία μπορεί να έχει διαφορετικές μορφές (ανταλλαγές ιδεών, εμπειρίας, τεχνογνωσίας, καλών πρακτικών, εκπαιδευτικού υλικού, αλληλοπαρατήρηση διδασκαλιών, σχεδιασμό και ανάπτυξη σχεδίων δράσης, κα.) και διαφορετικά επίπεδα εμπάθυνσης. Θεωρούμε ότι η αξιολόγηση ομοτέχνων όπως και η συνδιδασκαλία και η ανάπτυξη σχεδίων δράσης (project) απαιτούν υψηλό επίπεδο συνεργασίας μεταξύ επαγγελματιών.

Η αξιολόγηση ομοτέχνων συνίσταται στην από κοινού οργανωμένη παρατήρηση και αποτίμηση της εκπαιδευτικής πρακτικής ενός εκπαιδευτικού από έναν άλλο. Πρόκειται για μια διαδικασία αξιολόγησης στην οποία τον ρόλο του αξιολογητή αναλαμβάνουν ομότεχνοι, συνήθως μέσα στον ίδιο τον οργανισμό, μεταξύ των οποίων δεν υπάρχει ιεραρχική σχέση. Η αξιολόγηση ομοτέχνων προϋποθέτει, αλλά και καλλιεργεί, κλίμα εμπιστοσύνης και ανοιχτότητας και αποτελεί εξαιρετική ευκαιρία για αμοιβαία μάθηση, τόσο του «αξιολογούμενου» όσο και του «αξιολογητή». Αποτελεί δομημένη και συμφωνημένη στρατηγική συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών, προκειμένου να βελτιώσουν τις πρακτικές τους. Είναι σημαντικό να γίνεται βάσει συγκεκριμένων, σαφώς οριοθετημένων και κατανοητών από τους αξιολογητές και τους αξιολογούμενους κριτηρίων και για τον λόγο αυτό προτείνεται η χρήση ειδικού εργαλείου αξιολόγησης (κλείδας).

4. Πώς μπορεί η αξιολόγηση ομοτέχνων να λειτουργήσει ως πρακτική αμοιβαίας μετασχηματιστικής μάθησης και επαγγελματικής ανάπτυξης;

Η αξιολόγηση ομοτέχνων είναι μια διαδικασία αμοιβαίας μετασχηματιστικής μάθησης και διαρκούς επαγγελματικής ανάπτυξης, εστιασμένη στην εκπαιδευτική πράξη. Μέσα από τη διαδικασία της αμοιβαίας παρατήρησης και την αξιολόγηση διδακτικών και εκπαιδευτικών πρακτικών, οι εκπαιδευτικοί έχουν την ευκαιρία να ανταλλάξουν εμπειρίες και υλικό, να παρατηρήσουν παιδαγωγικές και διδακτικές πρακτικές συναδέλφων τους, να προσφέρουν και να δεχθούν εποικοδομητική ανατροφοδότηση. Ειδικά στη διάρκεια της

ανατροφοδότησης, οι συνεργαζόμενοι εκπαιδευτικοί μπορούν να αναδείξουν σημεία στα οποία επιθυμούν από κοινού να εμβαθύνουν περισσότερο, είτε αυτά αφορούν το γνωστικό τους αντικείμενο, είτε ειδικά ζητήματα διδακτικής του γνωστικού αντικειμένου, ή όψεις του παιδαγωγικού τους έργου.

Η εφαρμογή των συνεργατικών πρακτικών συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη μετασχηματιστικής μάθησης. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να εμπιστευτούν τους ομοτέχνους επαγγελματίες συναδέλφους τους, να διερευνήσουν τα όρια των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους και να μπουν σε κριτικό στοχασμό σε συνεργασία με τους συναδέλφους τους. Καλούνται, επίσης, να δουν με κριτική ματιά παγιωμένες διδακτικές στρατηγικές, να διερευνήσουν νέες μεθόδους και να δοκιμαστούν σε νέο εκπαιδευτικό υλικό. Τα παραπάνω διευρύνουν στην πράξη τις ικανότητές τους, συμπεριλαμβανομένων των επικοινωνιακών και συνεργατικών ικανοτήτων τους, ανανεώνουν το ρεπερτόριό τους, αναδεικνύουν την εμπειρογνωμοσύνη και συμβάλλουν στην επαγγελματική τους ανάπτυξη.

5. Πώς μπορεί ο κοινός σχεδιασμός μαθήματος στο πλαίσιο της αξιολόγησης ομοτέχνων να λειτουργήσει υποστηρικτικά προς τους εκπαιδευτικούς;

Ο κοινός σχεδιασμός μαθήματος αποτελεί πολύ υψηλού επιπέδου συνεργατική πρακτική. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να διαμορφώσουν από κοινού διδακτικούς στόχους και δραστηριότητες προσαρμοσμένες στους μαθητές τους, να εφαρμόσουν κοινά συμφωνημένες διδακτικές στρατηγικές, να συγκεράσουν βασικές στάσεις και πεποιθήσεις όσον αφορά την εκπαιδευτική τους πρακτική, να προσαρμοστούν στις στρατηγικές των ομοτέχνων τους, να διαμοιραστούν και να συνδιαμορφώσουν εκπαιδευτικό υλικό και να μοιραστούν αποτελεσματικά τον χρόνο της διδακτικής πράξης. Τα παραπάνω καλούν σε βασικές συμφωνίες, σε βαθύτερη γνώση και ευελιξία μεταξύ εκπαιδευτικών πρακτικών και αποτελούν μια πρόκληση για τους εκπαιδευτικούς, ειδικά αν αυτοί έχουν ως κύρια εμπειρία τον απομονωτισμό.

6. Πώς μπορεί το σχολείο να κεφαλαιοποιήσει την εμπειρία του από την εφαρμογή αξιολόγησης ομοτέχνων;

Οι συνεργατικές πρακτικές και ειδικότερα η αξιολόγηση ομοτέχνων και η συνδιδασκαλία εντάσσονται στην ευρύτερη λογική οικοδόμησης ενός σχολείου ως οργανισμού που διαρκώς εξελίσσεται και μαθαίνει. Ένα σχολείο στο οποίο παγιώνονται δράσεις συνεργασίας και συγκροτούν μέρος της κουλτούρας του μπορεί:

- να καινοτομεί και να πρωτοπορεί στο εκπαιδευτικό του έργο, δοκιμάζοντας νέες στρατηγικές που έχουν αναδειχθεί μέσα από την εκπαιδευτική του πραγματικότητα
- να συζητά με ανοικτό και δεκτικό τρόπο τα προβλήματά του και να τα επιλύει
- να υποστηρίζει ενεργά και στην πράξη τη διαρκή επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών του
- να διαμορφώνει κοινή πολιτική ως προς την αντιμετώπιση παιδαγωγικών και εκπαιδευτικών ζητημάτων και κρίσεων
- να ενσωματώνει γρηγορότερα και να υποστηρίζει στην πράξη τους νεοεισερχόμενους εκπαιδευτικούς.

7. Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να αξιοποιήσουν την εμπειρία τους από την αξιολόγηση ομοτέχνων;

Όπως ήδη αναφέρθηκε, τόσο η αξιολόγηση ομοτέχνων όσο και η συνδιδασκαλία αποτελούν δραστηριότητες επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, οι οποίες

εστιάζουν στην εκπαιδευτική πράξη και αξιοποιούν την εμπειρογνωμοσύνη των ίδιων των εκπαιδευτικών ως επαγγελματιών. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν σε τέτοιες δράσεις:

- υποστηρίζονται καλύτερα στην αποτελεσματικότερη επίλυση εκπαιδευτικών ζητημάτων που αφορούν τους μαθητές τους
- εμπλουτίζουν τις παιδαγωγικές και διδακτικές τους στρατηγικές με εφαρμοσμένα παραδείγματα από την εκπαιδευτική πραγματικότητα του σχολείου τους
- διαμοιράζονται τη γνώση τους και την εμπειρία τους, στοιχείο που αναπτύσσει την επαγγελματική τους αυτοπεποίθηση

Τα τεκμήρια των δράσεων αξιολόγησης (σχέδια μαθήματος, συμπληρωμένες κλείδες αξιολόγησης, κοινές εκθέσεις εκπαιδευτικών) μπορούν να εντάσσονται στο portfolio των εκπαιδευτικών καθώς και στα τεκμήρια του σχολείου και να αποτελέσουν εκπαιδευτικό υλικό διάχυσης καλών πρακτικών των εκπαιδευτικών.